

Nəvai Metin

Azərbaycan təsviri sənətində realizmin ən unikal nümayəndələrindən biri olan Səttar Bəhlulzadə, tək cə rənglər və kətanla deyil, həm də ruhu ilə yaratdığı əsərləri ilə sənət tariximizdə özünəməxsus bir yer tutmuşdur. Onun sənəti realizmin sərhədlərini aşaraq milli ruhun ifadəsi ilə zənginləşmişdir. Bəhlulzadə həm realist ənənələrə, həm də Azərbaycan mədəniyyətinin dərin köklərinə bağlı bir sənətkar kimi yadda qalır.

Realizm və Millilik

Səttar Bəhlulzadə, realist üslubda işləsə də, bu realizmi sırf obyektiv təzahürlərə bağlamaq olmaz. O, təbiətin və insanların gerçəkliyini təsvir edərkən, onları milli koloriti ifadə edən simvolik elementlərlə zənginləşdirirdi. Onun işlərində Azərbaycanın qədim tarixini, kənd həyatını, insanların adət-ənənələrini əks etdirən motivlər dominantlıq təşkil edir. Bu yanaşma, sənətkarın realizmi yalnız bir texniki vasitə kimi deyil, milli dəyərlərin ifadə platforması kimi qəbul etdiyini göstərir. Məsələn, onun "Köhnə Bakı", "Abşeron bağları" və ya "Qobustan" kimi əsərlərində Azərbaycanın təbiəti, şəhər mənzərələri və mədəni irsi çox real, lakin bir o qədər də romantik baxışla təsvir olunmuşdur. Bu əsərlərdə gerçəkliklə xəyali poetik dünyalar arasında möhkəm bir əlaqə vardır.

Səttarın rənglərə münasibəti də onun üslubunun bir əsas cəhətidir. O,

Səttar Bəhlulzadənin özünəməxsus üslubu və realizmə kökə bağlılığı

təbiətdə olan rənglərin təkrarı ilə kifayətlənməyərək, rənglərin daxili mənasını ifadə etməyə çalışırdı. Xüsusilə, Azərbaycan torpaqlarına məxsus isti, günəşli tonlar - qızıl, narıncı, qəhvəyi və yaşıl çalarlar onun əsərlərinin əsasını təşkil edir. Rəssam üçün bu rənglər həm torpağın məhsuldarlığını, həm də xalqın əzmkarlığını simvolizə edir.

Rəssamın "Təbiət", "Dağ kəndləri" və digər əsərlərində rəng palitrası, Azərbaycanın həm torpağa bağlılığını, həm də bu torpağın insanlara verdiyi mənəvi qüvvəni ifadə edir. Bu rənglər yalnız gözəllik yaratmaqla deyil, həm də bir xalqın dünyaya baxışını və həyat fəlsəfəsini əks etdirmək məqsədi daşıyırdı.

Səttar Bəhlulzadənin əsərlərində insan faktoru da xüsusi diqqətə layiqdir. O, insanları təbiətdən ayırmadan təsvir edir və beləliklə, təbiət-insan harmoniyasını vurğulayır. Əsərlərində kəndlilərin gündəlik həyatı, iş prosesi, torpağa bağlılığı böyük bir sevgi və ehtiramla əks olunur. Bu işə yalnız təsvir yox, həm də sənətkarın həyat fəlsəfəsinin bir ifadəsidir. Bu yanaşma, həm də realizmin Azərbaycan milli sənətindəki interpretasiyasını yeni bir səviyyəyə qaldırır. Çünki bu, tək cə xarici görünüşü yox, həm də mahiyyəti göstərən bir realizmdir. Onun "Azərbaycanın kənd mənzərələri" kimi işləri bu harmoniyanın təntənəsidir. Səttarın üslubunda Azərbaycan xalq

ədəbiyyatı və folklorunun dərin izləri görünür. O, miniatur sənəti, nağıllar, dastanlar və xalq rəqslərinin ritmlərindən ilham alaraq, onları müasir təsviri sənətə adaptasiya edirdi. Bu yanaşma, onu tək cə rəssam deyil, həm də milli irsin qoruyucusu kimi xarakterizə edir.

Onun əsərlərində görkəmli Azərbaycan ədəblərinin - Nizami Gəncəvinin, Füzulinin, Molla Pənah Vaqifin və başqalarının yaradıcılığına xas olan lirizm və dərin fəlsəfə öz əksini tapır. Belə ki, rəssamın əsərləri eyni zamanda bir növ vizual poeziya kimi qəbul edilə bilər.

Kökə Bağlılığın Ruhunu

Bəhlulzadənin yaradıcılığının əsasını təşkil edən bir konsept, onun öz köklərinə - Azərbaycan torpağına və mədə-

niyyətinə olan dərin bağlılığıdır. Bu bağlılıq, tək cə əsərlərinin mövzusunda yox, həm də onların ruhunda hiss olunur. O, Azərbaycanın təbiətini yalnız mənzərə kimi deyil, həm də milli ruhun bir təcəssümü kimi təsvir edirdi.

Rəssamın həyatı və yaradıcılığı, Azərbaycan xalqının və mədəniyyətinin tərənnümü olmaqla yanaşı, eyni zamanda modern realizmin milli xüsusiyyətlərlə zənginləşdirilmiş modelini yaratmışdır.

Bu, Səttar Bəhlulzadənin natürmort janrında çəkdiyi əsərlərdən biridir. Əsərdə rənglərin parlaq harmoniyası və canlı fırça izləri diqqəti cəlb edir. Təsvir

olunan elementlər, məsələn, meyvələr və çiçəklər, Azərbaycan təbiətinin zənginliyini və rəngarəngliyini ifadə edir. Səttar Bəhlulzadə öz əsərlərində milli ruhu və təbiəti xüsusi üslubda canlandırmağı bacaran rəssamlardan biri kimi tanınır.

Bu natürmort əsərindəki dinamik fırça vuruşları və rənglərin gücü, onun impressionizm və ekspresionizmə yaxınlaşan üslubunu əks etdirir.

Bəli, bu əsər Azərbaycanın məşhur rəssamı Səttar Bəhlulzadənin sənət dünyasına aid qiymətli əsərlərdən biridir. Səttar Bəhlulzadə Azərbaycanın təbiət gözəlliklərini və milli ruhunu öz rəsmlərində çox təsirli şəkildə əks etdirən

dahi rəssamlardan biridir. "Kəpəzin göz yaşları" əsərində rəssam Kəpəz dağını və onun ətrafındakı təbiəti unikal ekspresiv yanaşma və rənglərin ahəngi ilə təsvir edib. Əsərin adı dərin simvolizm daşıyır: "göz yaşları" həm təbiətin zərifliyini, həm də dağın əfsanələrlə dolu tarixini ifadə edir. Əsərdə dağın möhtəşəmliyi ilə yanaşı, mavi tonların və

ahəngli fırça zərbələrinin istifadə olunması əsərə həm sakitlik, həm də emosional bir dərinlik verir.

Nəticə

Səttar Bəhlulzadə Azərbaycan təsviri sənətində realist ənənələrin çərçivəsindən çıxaraq, milli dəyərləri və fəlsəfəni sənət vasitəsilə ifadə edən bir sənətkar kimi yadda qalmışdır. Onun üslubu, Azərbaycan mədəniyyətinə olan sevgisinin, köklərə bağlılığının və bəşəri realizm anlayışının bir sintezidir. Bu baxımdan, Bəhlulzadənin sənəti yalnız dövrünü deyil, həm də gələcək nəsilləri ilhamlandıracaq bir xəzinedir.

